

K 7/M 45

120000868616

ЕН ФЕСТИВАЛ
ЯЛНИ ДНИ
ЕЕ БЪЛГАРИЯ

K 7
M48

XX ЮБИЛЕЕН МЕЖДУНАРОДЕН
ФЕСТИВАЛ
„МАРТЕНСКИ МУЗИКАЛНИ ДНИ“ —
РУСЕ — 1980

СИМФОНИЧЕН ОРКЕСТЪР
НА РУСЕНСКАТА ДЪРЖАВНА
ФИЛХАРМОНИЯ

Регионална библиотека
"Любен Каравелов"

120000868616

Диригент — з. а. АЛИПИ НАЙДЕНОВ

15 март — събота Начало — 19,30 ч.

Зала — Дом на културата

447989

КЮРКЧИЙСКИ — Приветствена увер-
тюра (първо изпъл-
нение в България)

С. ПИРОНКОВ — „Истинската аполо-
гия на Сократ“ —
монолог за бас,
струни и ударни ин-
струменти по текст
на Костас Варналис

Солист — н. а. ПАВЕЛ ГЕРДЖИКОВ

ГИЯ КАНЧЕЛИ — Симфония № 5
(първо изпълнение в
България)

ПАГАНИНИ — Концерт за цигул-
ка и оркестър № 5
Allegro maestoso
Andante un poco
sostenuto
Rondo quasi
Allegretto

Солист — з. а. МИНЧО МИНЧЕВ

КРАСИМИР КЮРКЧИЙСКИ (1936)

ПРИВЕТСТВЕНА УВЕРТЮРА

Самобитният талант на Кр. Кюркчийски има своята категорична изява още през 60-те години. Концерт за пиано и оркестър, Симфониета-концертанте за виолончело и оркестър, камерно-инструментални творби, обработки на народни песни — началният творчески импулс е силен, оказва се и траен. Още в началото на своята творческа еволюция Кюркчийски материализира успешно част от своите музикално-естетически виждания. Той открива по своеобразен начин богатството на българските фолклорни интонации и ритми, превръща ги в художествена субстанция на своето творчество. Така се ражда многообразната метроритмична структура на неговите творби, изобилствуваща от необичайни, непрекъснато вариращи ритми, поддържащи неизменно състояние на възбуждане и кипене; така се ражда и неговият ярък тематизъм и цялостна музикална мисъл, осмислена като една естествена еманация на народния дух и светоусещане.

В творчеството на Кюркчийски от втората половина на 60-те и 70-те години е виден стремежът към обхващане на една по-експресивна мащабно-психологическа образност, предизвикваща еволюция и в технологията на музикалното мислене — „Диафонична студия“, „Симфония-реквием“, Концерт за оркестър и пр. Тези творби са пронизани от онова

уеещане за народност, което граничи с общочовешките обобщения и идеи — една самобитна естетика, обединяваща в могъщ единен импулс естествения първичен човешки дух с неговите съвременни психологически проекции.

„Приветствена увертюра“ е най-новото произведение на Кр. Кюркчийски, посветено на международния фестивал „Мартенски музикални дни“ и Симфоничния оркестър при Русенска филхармония. По думите на самия автор, това е „приветствена апотеозна музика, отправена към фестивала и неговата публика“.

СИМЕОН ПИРОНКОВ (1927)

„ИСТИНСКАТА АПОЛОГИЯ НА СОКРАТ“

Целокупното творчество на Симеон Пиронков притежава белезите на всяко истинско музикално явление. Комплексният образ на неговото композиционно изкуство е колкото сложен, многосъставен, толкова и единен в своите естетически цели и подбуди. Проводник на една от най-самобитните музикално-естетически и стилистични тенденции в съвременното българско симфонично творчество, Симеон Пиронков с не по-малка страст защитава своето творческо верую и в една друга, по-различна плоскост на музикалното творчество — филмовата

музика. Впрочем, той е един от малкото композитори, които съумяха да „примирят“ и взаимопроникнат двете сфери — на т. н. „приложна“ филмова музика и на „сериозната“ музика. Неговото значително творческо присъствие във всички жанрове на българското филмово изкуство го утвърждава като една от водещите личности в това отношение — името на Пиронков е свързано с над 90 творби на нашата кинематография, между които „Цар и генерал“, „Наковалия или чук“, „Черните ангели“, „Зарево над Драва“, „Обич“, „Последната дума“, „Допълнение към ЗЗД“, „Басейнът“ (някои от които отличени с награди за музика от варненския филмов фестивал). „Съвсем не споделям — казва Пиронков — немското определение „филмова музика“ като нещо третостепенно, създадено без всякакви усилия. . .“ И тази позиция не е самоцел, а задълбочено отношение на един творец към всички сфери на музикалното творчество. А свързващото звено между тях може да се открие в музикалното мислене на Пиронков — изобретателност, богато въображение, усет към кинематографична пулсация на музикалното изграждане, търсене на почти зрими музикално-образни представи. И не случайно в произведенията, които не са свързани с филмовото изкуство, Пиронков предпочита програмността (в най-широк смисъл) с подчертано театрално-сценично или визуално начало — „Добрият човек от Сечуан“, „Истинската апология на Сократ“, „Житие и страдание греш-

ного Софрония“, „Реквием за един неизвестен млад човек“, „Балетна музика в памет на Стравински“.

В обсега на неговите естетически хоризонти попадат такива значителни проблеми, като философската тема и високото нравствено обобщение. Тъкмо от това е привлечена мисълта на композитора и във философската проза на Костас Варналис „Истинската апология на Сократ“, по която Пиронков създава през 1967 г. своята едноименна творба за бас, струнни и ударни.

Костас Варналис е роден в Бургас през 1884 г., в 1902 г. заминава за Гърция, където завършва своето висше образование в Атинския университет. Неговият сложен творчески път го извежда на върха на поетичната слава. Името на Костас Варналис се нарежда сред най-големите съвременни поети на Гърция и световната съвременна революционна литература. „Истинската апология на Сократ“ Варналис създава през 1931 г., а от тогава тя има само в Гърция четири издания и е преведена на десетки езици (в България е издадена през 1959 г. от „Народна култура“). През 1959 г. Варналис е удостоен със званието Лауреат на Ленинска награда за мир.

„Символичните исторически образи, които той напразно се стараяше да възкреси в мътната и лъжлива атмосфера на идеализма, оживяха в него, изпълниха се с човешки смисъл, получиха плът, цвят и дъх, щом пристъпи към тях реалистично и революционно“.

Д. Глинес за К. Варналис

И „Апологията“ на Пиронков е едно бунтовно прозрение в низостта на политическата демагогия и нейните „патентовани патриоти“; съпротива срещу покварата на света на съдебните обвинители — гражданите атиняни с техните закони, „които гният заедно с трупове-те на убитите роби“; сражение срещу духа на тяхната държава. Поведен от горчивата мъдрост на Варналис, Пиронков приема почти романтичната антитеза за трагичния сблъсък между личността и обществото. Сократ е самотник сред тълпата. Тълпата — обвинител — това е хаосът на ударните, които негодуват, заплашват. . . ; а Сократ — самотникът, сякаш изплува някъде от движението на струните, със своя порив към идеалното. . . Дори жанрът на творбата, обявен от автора като монолог, е по-скоро един въображаем диалог — директен, публицистичен. Диалог между обществото и онзи „дрилав и уродлив“, който се връща от страната на идеите, изпълнен с непоносими болки и стезания, уверен в упадъка на нашето време и че няма по-голямо безчестие и предателство от това да говориш истината.“

Творбата на Пиронков буди съвест, провокира, поставя въпроси. Тя носи нескрит патос и гняв, издава вик, който пали, повежда — като несбъднатото намерение на Сократ да изрече пред бедняшките квартали на Атина: „Ваша е родината, най-хубавата от всички, но нищо в нея не е ваше! . . . Осъзнайте силата си и се обединете с онеправданите свободни хора!“.

„Истинската апология на Сократ“ на Симеон Пиронков е носител на наградата на Съюза на българските композитори.

„ИСТИНСКАТА АПОЛОГИЯ НА СОКРАТ“

текст: КОСТАС ВАРНАЛИС

Чух вашата присъда, граждани атиняни, чух я и не беше трудно да се досетя за нея, защото бях напълно уверен в упадъка на нашето време. Погледнете обвинителите! Красиви! Богато облечени. Патентовани патриоти. А сега погледнете мене: дрипав, уродлив, кутсузлия.

Чух присъдата, граждани атиняни, а сега вие ще чуете защитата на Сократ преди смъртта му. И не бързайте. Заседателните ви пари няма да избягат. Нека пуснат водния часовник.

Някога, о, мъже атиняни, моят ум беше свикнал да пътува много далече в една приказна страна, до която никога не е стигала птица, нито риба, защото тя изобщо не съществува. Той се завръщаше от там, изпълнен със стенания, смайване и непоносими болки. Това бе страната на идеите, о, мъже атиняни. И който веднъж влезе в нея, постига го нещастие. Защо поискаха смъртта ми моите обвинители? Нито за нивите и нито за парите, които нямам. Те я поискаха за благото на държавата. Те искаха със смазването ми да укрепят във вашите

души разклатената добродетел.

Не ругая и не хваля никого, граждани. И все ми е едно дали днес ще се разделя с подлостта на Закона, или утре ще отстъпя мястото си по волята на природата. При това вие ми доставихте удоволствие, отивайки си с парадни и фанфари от едното нищо в другото по-голямо нищо, ми прави удоволствие да се надсмивам над вас и над себе си. Да, над вас и над себе си!

Не крещете и не се ядосвайте, граждани! Запазете достойнството си! Вие сте Законът, вие сте Държавата. Аз мислех, че днес вие ще се защитавате, а не аз! А какво щеше да каже патриотичното достойнство, ако аз бях мъртъв и в качеството на обвиняем то имаше моя труп. . . , само моя труп?

Те щяха да се съберат около мене, щяха да поклатят тъжно глави и след това щяха да кажат: добър беше сиромашът. Я виж какъв се е разхубавил след смъртта. Затвориха се лисичите му очи, изтъняха дебелиите му устни. Удължи се сплеснатия му нос. Станал е просто красив. Той направи големи добрини на държавата. Затова не видя хаир. Живя и умря на рогозка. Може да е глупак, но не и мошеник. Знаете ли какво? Да извършим погребението му на държавни разноски.

След години ще се намерят приятели и хулители мои, които ще ме нарекат най-добрият от гърците. Славейт на музите. Най-справедливия, най-умния, венецът на Гърция. С каква цел? За да покажат, че ако аз живеях в тяхно време би

ха ме разбрали и почитали.

Не се обиждайте, граждани. Не ме ругайте. Колко ми остава още? Утре ще бъдете спокойни и вие, и аз. Имайте още малко търпение. Водата от часовника вече изтича.

А сега преди да умра, трябва да ви кажа, че аз разбрах грешката на моето учение, и че се разкайвам. Още като сополиво дете недоумявах защо по всички въпроси изникваха четиридесет мнения и всички изглеждаха правилни. В началото с незрелия, по-късно вече със зрелия си ум аз се стараех да намирам винаги едно-единствено мнение, което да е изгодно за всички, за всички случаи. То трябваше да е идея. И за да я намеря, аз трябваше да я търся не във външния свят, който е преходен и тленен, а в душата, която е вечна и безсмъртна. Така аз издигнах душата на абсолютна висота. Но от там тя се боеше да не я докоснат законите на природата и на хората. А тялото оставих забито в калта. Така, граждани атиняни, философията ми укрепваше неравенството. Защото ние хората се делим на тези, които заповядват и на тези, които изпълняват желания; на тези, които седят, и на тези, които треперят.

Но именно за това не биваше да ме убивате, граждани атиняни. Достатъчни са три мои беседи само, за да се докаже колко се трудих за благо на родината, за разделянето на гражданите на сити и глупци.

Когато мене не ще ме има, вие ще потърсите друг Сократ. Той ще ви е необ-

ходим, за да го хвърлите в зъбите на разярената тълпа като изкупителна жертва. Не ръмжете, че светът се бил покварил! Кой свят? Планините и небето ли? Не! А вашия свят и вашите закони, които гният заедно с труповете на убитите роби. Лъжата, безчестието и коварството — ето духът на вашата държава!

Стойте, граждани, чакайте! Нищо, че водата свърши, аз не съм свършил още. Вие изкарахте честно парите си. Слушайте: няма по-голямо безчестие и предателство от това да говориш истината! Но никой не е виновен по своя воля, граждани! Червенте първо ги виждаш, за да повярваш в тях, а в идеите първо трябва да повярваш, за да ги видиш. Къде отивате, граждани?!

А сега кой ще ме заведе в затвора? Аз не знам нито къде се намира, нито по кой път се отива до там. Къде е затворотът, граждани?! Ха, ха, ха! . . .

ГИЯ КАНЧЕЛИ (1935)

СИМФОНИЯ № 5

„Тишина и музика. Съчетание на две несъвместими, изключващи се понятия. И нищо друго няма — само музика, в която е потънала голямата зала на Московската консерватория. Печалният звън на камбаните и човечната мелодия на струнните, сякаш изтъкана от скръб и любов, страдание и надежда,

ожесточението на акордите — „секири“ и плавното прииждане на звуковите вълни — тази съсредоточеност на размисъл и почти театрална яркост на действието, това удивително чувство за издигане на стръмна височина и донесена като чели с лек ветреца тема. . . В това вълнение се крие страстното желание да се трогне слушателят, да се застави да почувствува красотата, да се възвиси до нравствено пречистване. . .“ — мисли, споделени от Гиви Орджоникидзе след премиерата на Четвърта симфония на Канчели (В памет на Микеланджело).

Впрочем, Гия Александрович Канчели е откритие на един от най-известните музиканти в нашето време — Родион Шchedрин. Той открива щедростта и свежестта на неговото творческо дарование още през 60-те години, когато Канчели работи над първите си оркестрови творби. А ето и думите на Шchedрин, десетина години по-късно: „И тогава, още от първите чути от мен звукове аз с огромен интерес следя неговото творческо развитие и сега го считам за един от най-големите музиканти в наши дни. Какво ми дава право да твърдя това? Първо — неговата феноменална природна композиторска надареност; той има чисто композиторски поглед върху жизнената среда. И второ — своеобразието на този поглед по пътя на развитието на изкуството. Гия Канчели е дълбоко национален художник. . .“

Творческите търсения на Канчели са предимно в сферата на оркестровата музика — Концерт за оркестър, Симфони-

чен цикъл „Ларго и АлLEGRO“, музика към театрални спектакли и филми, пет симфонии (Петата, едночастна симфония на Канчели — „В памет на моите родители“, създадена през последните две години). Самобитната музика на Канчели носи в себе си всички елементи на високия професионализъм. Тя е по особен начин „облъчена“ от силна доза интелектуалност, чувство за стил, безупречен вкус. Канчели владее една твърде богата гама от музикално-образни представи — от острата жанрова конкретност, през всички нюанси на лиричното, до конфликтността на трагедийното. Но композиторът проявява своето дарование най-вече когато се обръща към възвишената сфера на поетиката, на прекрасното. Нравственото у Канчели се изявява в безпокойството на търсещата мисъл, преодоляваща изпитанията в удивителна хармоничност, която се превръща в изконно естетическа ценност.

НИКОЛО ПАГАНИНИ (1782—1840)

КОНЦЕРТ ЗА ЦИГУЛКА И ОРКЕСТЪР № 5

Необичайната личност на Паганини, неговият живот на независим и свободен художник са били въплъщение на представите на епохата за артиста-романтик. Откровеното пренебрежение на Паганини към условностите на света, без-

крайните му странствувания, почти „демоничната“ външност, съчетани с уникалния изпълнителски гений, се превръщат в някакъв романтичен мит-легенда. Известни са поетичните видения на Хайне, описвайки вълшебството на неговия изпълнителски дар, свръхестествените сили на неговия талант. А извън този тайнствен ореол, с който сама епохата обвива своя гениален син, стои изкуството и творчеството на генуезеца Николо Паганини, създателя на новия романтичен виртуозен изпълнителски и композиционен стил в цигулковата литература. Неговият огромен темперамент, силна експресия, поразяващо богатство на емоционалната гама, раждат и нови технически прийоми, непознати до този момент в цигулковата практика темброви ефекти. Той сякаш разгръща до краен предел изразния и технически потенциал на инструмента. И в този смисъл, Петият концерт за цигулка на Паганини представлява ярка демонстрация на този феноменален виртуозитет, прекрачил прага на всички познати норми на цигулковото изпълнителство.

